

Structura jocului didactic

Spre deosebire de alte tipuri de jocuri, jocul didactic are o structură aparte. Elementele componente ale acestuia sunt:

- scopul jocului
- conținutul jocului
- sarcina didactică
- regulile jocului
- elementele de joc

Scopul jocului - reprezintă o finalitate generală spre care tinde jocul respectiv și se formulează pe baza obiectivelor de referință din programa activităților instructiv-educative.

Scopurile jocului didactic pot fi diverse: consolidarea unor cunoștințe teoretice sau deprinderi, dezvoltarea capacității de exprimare, de orientare în spațiu și timp, de discriminare a formelor, mărimilor, culorilor, de relaționare cu cei din jur, formarea unor trăsături morale, etc.

Conținutul jocului - include totalitatea cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor cu care copiii operează în joc. Acestea au fost însușite în activitățile anterioare. Conținutul poate fi extrem de divers: cunoștințe despre plante, animale, anotimpuri, viața și activitatea oamenilor, cunoștințe matematice, istorice, geografice, conținutul unor basme, povești, ș.a.

Conținutul jocului trebuie să fie bine dozat, în funcție de particularitățile de vârstă ale copiilor, să fie accesibil și atractiv.

Sarcina didactică indică ce anume trebuie să realizeze efectiv copiii pe parcursul jocului pentru a realiza scopul propus. Se recomandă ca sarcina didactică să fie formulată sub forma unui obiectiv operațional, ajutându-l pe copil să conștientizeze ce anume operații trebuie să efectueze. De asemenea se recomandă ca sarcina didactică să nu solicite doar sau în primul rând, procese numerice, ci să implice în rezolvarea sa și gândirea (operațiile acesteia), imaginația, creativitatea copiilor.

Sarcina didactică trebuie să fie în concordanță cu nivelul de dezvoltare al copilului, accesibilă și, în același timp, să fie atractivă.

Regulile jocului concretizează sarcina didactică și realizează legătura dintre aceasta și acțiunea jocului. Precizează care sunt căile pe care trebuie să le urmeze copiii în desfășurarea acțiunii ludice pentru realizarea sarcinii didactice.

Sunt prestabilite și obligatorii pentru toți participanții la joc și reglementează conduita și acțiunile acestora în funcție de structura particulară a jocului didactic.

Regulile jocului prezintă o mare varietate:

- indică acțiunile de joc;
- precizează ordinea, succesiunea acestora;
- reglementează acțiunile dintre copii;
- stimulează sau inhibă anumite manifestări comportamentale.

Cu cât regulile sunt mai precise și mai bine însușite, cu atât sarcinile didactice ușor de realizat, iar jocul este mai interesant și mai distractiv.

Regulile trebuie să fie simple, ușor de reținut prin formulare și posibil de respectat de către toți copiii, accesibile.

Elementele de joc - includ căile, mijloacele folosite pentru a da o coloratură plăcută, atractivă, distractivă activității desfășurate.

Conceperea lor depinde în mare măsură de ingeniozitatea cadrului didactic. Literatura de specialitate oferă o serie de sugestii în acest sens: folosirea unor elemente surpriză, de așteptare, întrecere individuală sau pe echipe, mișcarea, ghicirea, recompensarea rezultatelor bune, penalizarea greșelilor comise, ș.a.

Sarcina cadrului didactic este de a găsi pentru fiecare joc, elemente de joc cât mai variate, deosebite de cele folosite în activitățile anterioare, în caz contrar existând riscul ca acestea să nu mai prezinte atractivitate pentru copii, esența jocului fiind, în acest caz, compromisă.

Reușita unui joc didactic depinde și de materialele didactice utilizate în joc. Acestea trebuie să fie adecvate conținutului, variate și atractive, ușor de manevrat și să provină din mediul apropiat, familiar copiilor (planșe, jetoane, jucării, figuri geometrice, etc).

După desfășurarea jocului propriu-zis, urmează etapa cea mai importantă – valorificarea sa din punct de vedere didactic. Cu alte cuvinte, se oferă răspunsuri la întrebarea “ce învățăm de aici?”.

Funcțiile jocului

Jocul rămâne o preocupare principală la școlarul mic, are anumite funcții, ca:

- ☐ **Funcție formativă;**
- ☐ **Funcție de relaxare,**
- ☐ **Funcție de adaptare la activitatea de învățare;**
- ☐ **Funcție de dezvoltare psiho-motrică și**
- ☐ **Funcție de satisfacere a trebuințelor de activitate.**

Jocul. Formă de activitate ludică

Jocul este o activitate umană conștientă și are caracter universal, permanent și polivalent. Pornind din polisemia cuvântului **joc**, ne dăm seama de importanța acestuia în viața omului: **joc de societate, joc de cuvinte, joc de șah, jocuri olimpice, joc de cărți, joc de scenă, a juca un joc mare (periculos), a-și pune capul/viața în joc, a face jocul cuiva, jocul cu viața și cu moartea, jocul dragostei, jocul de-a școala, etc.**

Jocul activează la copiii funcții mintale și motrice:

- ☐ **Funcția principală** este realizarea eului, manifestarea personalității;
- ☐ **Funcțiile secundare** au rolul de divertisment, de element odihnitor, relaxator.

Jocul este o formă de manifestare a copilului și agent de transmitere a ideilor, a obiceiurilor și tradițiilor de la o generație la alta. În joc copilul se detașează de la realitatea obiectivă, se transpune într-o lume creată de fantezia și imaginația sa.

Jean Piaget consideră că jocul este o modalitate de adaptare, adică asimilare și acomodare. El stabilește următoarele funcții ale jocului:

- ☐ **Funcție de adaptare** – cea mai importantă – se realizează prin asimilarea realului la eu și prin acomodare, prin imitație, a eului la real;
- ☐ **Funcție formativă și informativă;**
- ☐ **Funcție de descărcare a energiilor** și de rezolvare a conflictelor afective, adică funcție catartică;
- ☐ **Funcție de socializare a copilului.**

Substratul psihologic al jocului este asigurat de:

- ☐ Capacitatea omului de a transfigura realitatea în imaginar;
- ☐ Capacitatea de a opera cu simboluri, cu semne atribuite obiectelor, acțiunilor și faptelor care semnifică altceva decât în realitate;
- ☐ Capacitatea omului de a acționa în mod creativ în diferite situații concrete de viață.

Jocul didactic

Jocul didactic implică următoarele procese psihice:

- ☐ Gândirea cu operațiile ei: analiza, sinteza, comparația, generalizarea;
- ☐ Memoria;
- ☐ Atenția și spiritul de observație;
- ☐ Voința;
- ☐ Imaginația;
- ☐ Limbajul;

Prin joc didactic învățătorul are ocazia de a consolida, de a preciza și de a verifica cunoștințele copiilor, le îmbogățește sfera de cunoștințe.

Jocul didactic are:

- 1. o componentă informativă și**
- 2. una formativă.**

Vizînd caracterul informativ, structura jocului didactic constă din:

- 1. Conținutul jocului**
- 2. Sarcina didactică**
- 3. Regulile jocului**
- 4. Acțiunile de joc**

1. Conținutul jocului reprezintă cunoștințele, în marea lor majoritate asimilate anterior, în grade diferite, în funcție de care jocul are menirea de a le consolida și de a le verifica. Există însă și jocuri care au ca sarcină achiziționarea de noi cunoștințe referitoare la culori, la relații dimensionale, la orientarea în spațiu și în timp, etc.

2. Sarcina didactică este problema intelectuală centrală pe care copiii trebuie să o rezolve. Ea declanșează operații intelectuale precum: recunoașterea, descrierea, reconstituirea, comparația, etc.

3. Sarcina didactică se concretizează prin **regulile de joc**. Ele arată cum trebuie rezolvată o problemă, căile de organizare ale acțiunii ludice; prin ele se exprimă cerințele care dirijează acțiunile copiilor, indică acțiunile de joc și succesiunea lor, reglementează distribuirea rolurilor și relațiile dintre copii, stimulează manifestările comportamentale ale participanților la joc.

4. Acțiunile de joc (elementele sau procedeele de joc) sunt mijloacele prin care jocul devine o acțiune plăcută, distractivă și relaxantă. Ele antrenează copiii la o activitate intelectuală care nu se conștientizează ca efort, ele dinamizează participarea și favorizează realizarea performanțelor.

Caracterul formativ al jocului didactic constă în:

- exersarea și perfecționarea senzațiilor și a percepțiilor,
- antrenarea memoriei,
- dezvoltarea gândirii,
- exersarea limbajului.

Jocul didactic are și valențe educative ca:

- influențează comportamentul copiilor; mai ales prin respectarea regulilor, aceștia învață conduita civilizată,
- se realizează o formă de socializare a copiilor.

Cerințele jocului didactic sunt:

- rezolvarea corectă a sarcinilor,
- puterea de stăpanire,
- spirit disciplinat,
- respectarea partenerului,
- spirit critic și cooperant.

Structura jocurilor didactice

Ca activitate didactică dirijată, jocul didactic impune următoarele:

- proiectarea judicioasă, într-o succesiune de activități care asigură însușirea cunoștințelor ce vizează conținutul jocului,
- cunoașterea tuturor aspectelor ale jocului,
- procurarea și/sau confecționarea materialului didactic necesar și adecvat.

Selectarea jocului se face în funcție de obiectivele propuse și de caracteristicile grupei de copii. În funcție de acestea trebuie alese și materialele didactice, care trebuie să satisfacă următoarele cerințe:

- accesibilitate,
- adecvare la conținutul jocului,
- simplitate,
- claritate,
- atractivitate,
- vizibilitate din orice poziție,,
- valoare artistică, etc.

Etapile jocului didactic sunt următoarele:

1. Organizarea jocului: presupune asigurarea unui cadru adecvat conținutului jocului și acțiunilor copiilor. Totodată acum se face pregătirea și antrenarea copiilor pentru jocul ce urmează.

2. Desfășurarea jocului conține o serie de secvențe în care este prezentat jocul, se realizează familiarizarea copiilor cu jocul și antrenarea lor la o participare activă, efectivă. Principalele momente organizatorice ale desfășurării jocului sunt:

a) Introducerea în activitate constă în: captarea atenției copiilor, utilizându-se un element surpriză, o noutate, un scurt dialog care le mobilizează imaginația, o jucărie care va avea rol specific în desfășurarea propriu-zisă a jocului.

b) Familiarizarea copiilor cu jocul are următoarele obiective:

- trezirea interesului copiilor pentru joc, pentru tema abordată; altfel spus trebuie să se creeze o motivație pentru joc,
- prezentarea și înțelegerea sarcinilor didactice și a regulilor jocului, care este condiție de bază pentru buna desfășurare a jocului și pentru realizarea sarcinilor didactice; înțelegerea succesiunii elementelor jocului.

3. Încheierea jocului didactic

În acest moment se rezolvă unele sarcini de sinteză, se reproduce sau se audiază un text literar, un cântec, o poezie. Se pot îndeplini acțiuni legate de temă: închiderea magazinului, sosirea sau plecarea într-o excursie, la o expoziție, la teatru de păpuși, etc. Tot acum se fac aprecierile frontale și individuale, etc.

Devine tot mai evidentă necesitatea organizării și desfășurării jocurilor didactice cu conținuturi și sarcini didactice interdisciplinare. Acestea accentuează latura formativă a jocului, sporesc atractivitatea și facilitează antrenarea proceselor psihice.